

NORDISKE ARRANGEMENTER:.....	2
Redaktørens hjørne.....	3
Sissel summer	3
UPS.....	4
ISAAC INTERNATIONAL:.....	4
Barcelona.....	6
SPROGET ER MINSPEAK OG AAC.....	7
Fra bestyrelsen.....	15
ISAAC-konferencen 2011.....	16

Om Isaac-Danmark

Formand:

Sissel Madsen

Center for Rehabilitering og

Specialrådgivning.

Odense

Tlf.: 66 11 02 33

e-mail:

sissel.madsen@soc.regionsyddanmark.dk

CVR nr. 29948445

Sekretær:

Ole Wriedt

Hjælpemiddelinstuttet

P.P. Ørumsgade, bygning 3

8000 Århus C

Tlf.: 87 41 24 33

e-mail: owr@hmi.dk

Tilmelding kan ske hos formand

Kontingent pr. år (dækker både det internationale ISAAC og ISAAC-DK medlemskab)

AAC bruger kr.....275,-

Enkelt medlem kr.....470,-

Studerende/pensionister kr.....325,-

Dobbelt medlemskab kr.....900,-

(Institutioner/skoler)

Tripel medlemskab kr.....1.350,-

(Institutioner/skoler)

Støttemedlem kr.....2.500,-

Isaac officielle tidsskrift: "Alternative and Augmentative Communication – ACC",

abonnement for

pr. årgang kr.....540,-

ISAAC-NYT

Medlemsblad for medlemmer af foreningen

ISAAC (International Society for

Augmentative and Alternative

Communication)

Redaktør: Susanne Limskov

e-mail: sul@varde.dk

Bladet udkommer normalt 3 gange om året.

Deadline for næste blad er april 2011.

ISSN nr. 1397-0747

Oplag: ca. 200 stk.

Tryk: Sissel Madsen

Layout: Susanne Limskov

Foreningens hjemmeside: www.isaac.dk

Foreningens postadresse:

ISAAC Danmark

co/ Sissel Madsen

Heden 7

Postbox 149

5100 Odense C

Alle henvendelser på redaktionelle spørgsmål bedes stilet skriftligt til redaktionen.

Redaktionen påtager sig intet ansvar for manuskripter, fotografier og tegninger, der indsendes uopfordret.

Forsiden: Bare en af mange forberedelser til konferencen i Vingsted i marts.

/Susanne.

NORDISKE ARRANGEMENTER:

4. - 6. april ISAAC-Norges konference i Sundvolden se www.isaac.no

25. og 26. maj kommunikationskarnevalen i Göteborg se www.isaac-sverige.se

Redaktørens hjørne

v/ Susanne Limskov

Så er vinteren måske ved at slippe sit tag, og vi kan begynde at se frem til bl. a. ISAAC konferencen i Vingsted d. 21. og 22. marts i år. Konferencegruppen har arbejdet hårdt for at få et spændende program skruet sammen! Billedet på forsiden illustrerer et lille nyt tiltag i år – vi har sendt konferenceprogrammet ud til 800 relevante institutioner, som ikke er medlem af ISAAC.

Sissel summer

v/Sissel Madsen

Vi har for nylig haft undervisning af ergoterapeut studerende. De kom for at få viden om hjælpemidler til kommunikation. Vi tog imod dem med stor glæde, da vi meget gerne vil videregive viden på dette område.

Jeg har den holdning, hvordan kan vi være ergoterapeuter og arbejde med borgerne, hvis vi ikke kan kommunikere med dem? Hvordan kan vi finde frem til deres ressourcer og mål, hvis ikke vi har en eller anden form for kommunikation. I loven hedder det at borgeren skal være i centrum, så må vi også placere borgeren der.

Definitionen af kommunikation er forskellig, men vi arbejder bl.a. ud fra denne:

Kommunikation er et samspil mellem to eller flere personer, som består i at fortælle hinanden noget med det formål at skabe forbindelser og nå frem til et fælles mål (Maja Lisina)

Her kan samspil jo indeholde mange forskellige ting, da en meget stor del af vores kommunikation kan være kropssprog. Men her står et samspil og ikke en fortolkning eller tolkning af signaler. Vi kan aflæse signaler og så reagere på dem. Så kan samtalepartneren be- eller afkræfte vores antagelse.

Jeg synes selvfølgelig at kommunikation er meget vigtig, fordi det er mit arbejdsområde til daglig, men jeg synes samtidig også, at vi alle bør forholde os til dette. Hvordan vil vi udføre vores arbejde ift.

borgere med kommunikationsproblemer?

For nylig stødte jeg på en problemstilling, som jeg ikke tidligere havde været opmærksom på.

Jeg kom hos en borger uden talesprog, som godt kan kommunikere med bogstaver og forstår det talte sprog. Tilfældigvis kom der en person på besøg, som er arbejdsgiver for personalet i hjemmet. Borgeren ønskede at diskutere en sag med arbejdsgiveren, som bl.a. omhandlede personalet og også en pårørende. Arbejdsgiveren kan ikke aflæse borgerens signaler og personalet og den pårørende som normalt er tolk, var involveret i sagen.

Jeg kan aflæse borgeren og kom derfor til at agere tolk i denne situation.

Det viste mig en meget sårbar situation.

Borgeren giver usikkert signal, modtageren forstår ikke signalet og tolken er inhabil. Hvordan skal afsender og modtager så kommunikere.

Vi kan skubbe et hjælpemiddel ind mellem afsender og modtager. Der er allerede et lavteknologisk hjælpemiddel i kraft af en bogstavtavle, men selv den kræver oplæring af modtageren. Der kan sættes et højteknologisk hjælpemiddel ind, fx en computer. Men det betyder oplæring af afsender og i mange tilfælde også af modtager.

Det synliggør nogle af de problemstillinger, der er ved at leve med et kommunikationshandicap og hvor komplekst det bliver at føre en samtale, som er grundlaget for rigtig meget af vores informationsudveksling, beslutninger og beskrivelse af vores behov.

UPS

v/ Frank Dalhoff

EMPATI ER FORUDSÆTNINGEN FOR EN ORDENTLIG KOMMUNIKATION MED ASK – AAC BRUGER.

Undertiden skal man bevæge sig væk fra den gængse faglitteratur for at se tingene fra nye og andre vinkler. Jeg er ved at læse Medføles og mindfølelse som handler overordnet om at give og modtage medfølelse og enperti, bogen er skrevet af Paul Gilbert. Bogen hensigt er selvudvikling men har det plus at have en hel del baggrunds stof med om hjernens udvikling og hvorfor vi er som vi nu er i dag. Jeg hverken vil eller kan anmelde bogen, men det der fik mine to hjerneceller til at slå sammen var spørgsmålet om hvorvidt man kan føre virkelige og dybe samtale med os aac – ask brugere uden og have en eller anden form for enperti og eller medfølge med personen. Nu kan ordet medfølelse i denne sammenhæng virke "nedladende", så lad os bruge indføling i stedet. Selvfølge kan man have en rimelig dagligdags snak. De fleste personer uden verbalt sprog og deres omgivelser vil nok sige, det går fint, hvad det også gør i der al almindelighed. Men hvad hvis nu man vil snakke lidt filosofi eller om hvad sker når man ikke er mer. At snakke om filosofiske emner er kun os "guld fugle" forundt, de mennesker som bor på plejehjem og ligene steder kan hvis godt glemme det. Men har man ikke ret til at give udtryk for hvad der skal ske når vi dør, eller bare diskuter døden generelt. Hvad hvis der ikke er nogle der fanger at det er det emne man har brug for at få luft for, eller den der er på arbejde ikke lige er til det emneområde. Så må pågældende vente til der kommer en som kan og vil tage snakken, hvilket er i orden. En anden del af hele det spørgsmål om at have og vise enperti og indføling, er hvor meget. Vi som modtager personligt hjælp, kan forvente hjælperne åbner sig. Og det er vel ligegyldigt om vi kan tale eller ej. For man har vel ret til og have ting man siger til nogle og ikke til andre, fordi nå ja. Handler det med og give og få enperti og inføelse kort sagt om at være ordentlige ved hinanden og blive beder hertil.

Hanne Rohde har gjort opmærksom på følgende fra

ISAAC INTERNATIONAL:

1. Introducing the ISAAC Executive Board

With this, I want to welcome the new Executive Board members, who have already started to do their work on various levels:

Jeff Riley (Canada) President-Elect, has been an ISAAC member for more than 20 years. He has served the organization in a variety of capacities, most recently as co-chair of the 2008 biennial conference. Jeff is an AAC Specialist, and currently Co-Coordinator of the Assistive Technology & Seating Service at GF Strong Rehab Centre in British Columbia, Canada.

Shelley Deegan (Canada), Chair of the Council, has worked clinically in the field of AAC for 32 years as a speech-language pathologist. She is currently Clinical Coordinator at the Technology Access Clinic, an augmentative communication service for children and adults at Hamilton Health Sciences, McMaster Children's Hospital in Hamilton, Ontario, Canada.

Faye Warren (USA), Leadership Chair for People who use AAC, has contributed to the field of AAC, and ISAAC in particular, by attending and presenting at various ISAAC conferences, publishing articles about AAC, mentoring younger AAC users, and volunteering for work with local AAC conferences and organizations. Chair of ISAAC's LEAD Project. LEAD's ongoing objective is to ensure that persons who use AAC, their families and care givers will participate actively in ISAAC,

thus strengthening ISAAC's ability to advocate for full participation in society.

Eija Roisko (Finland), has been a member of the Executive Board since 2009. She has worked as a director at the Communication and Technology Centre Tikoteekki of the Finnish Association on Intellectual and Developmental Disabilities (FAIDD) for more than 15 years. Eija chairs the READ Project (Research, Education, Awareness, Documentation), which is committed to ensuring that information on AAC and ISAAC will be accessible to all members and available in a variety of media and formats and languages (spoken and symbolic) within the ISAAC membership as well as the larger global community.

Rajul Padmanabhan (India), is currently the Director of Vidya Sagar in Chennai, India, a voluntary organization working with children and young adults with cerebral palsy and other neurological disabilities. Rajul is the new Chair of the ISAAC's BUILD Project. The objectives of BUILD are to increase awareness of AAC and ISAAC in all countries.

- Erna Alant

3. Special Report: ISAAC 2012

Mark Your Calendar!

July 28-29: Pre-conference, AAC Camp, Executive & Council

July 30-August 2: Main Conference

August 3-4: ISAAC Research Symposium

join us in Pittsburgh, Pennsylvania, USA on July 28-August 2, 2012.

7. Message Board for ISAAC Members

* Did you know that ISAAC's membership has grown from 3,725 to 3,900 during 2010? ISAAC is now 175 members stronger.

* Consider renewing your subscription to AAC Journal. Your AAC subscription includes online access at no extra charge. Discounted member rates are listed here. Affiliated publications are listed here.

* Remember, you can also sponsor an ISAAC member...

The ISAAC Sponsored Membership Program for Individuals from Developing Countries supports first-time membership for individuals who promote and encourage the use of AAC, and live in developing countries.

11. ISAAC Information Exchange (IE)

What's new on IE?

A number of excellent presentations from ISAAC 2010 in Barcelona have been submitted and have been posted on the ISAAC website here. The WORDS+/ISAAC Outstanding Consumer Lecture, "Philosophy of Mathematics" by Thor Sandmel, is available in English and in translation, here. Presentations made at the ISAAC Council meeting regarding the LEAD project are also readily available on the website. We would be pleased to post your presentation on IE. Please forward to Heather Stonehouse, Media Editor.

Information Exchange (IE) is an online interactive resource for ISAAC members. We invite ISAAC's Chapters and members worldwide to write and tell us what is happening in your country or region. Any news items about AAC practice, research, personal essays, whether in article format or as a link to online articles or resources, are welcome. Please send articles and photos to Nola Millin

Barcelona

Den heldige modtager af gevinsten: ”4 dages deltagergebyr til konferencen i Barcelona”, blev mig Lene Smedegaard. Jeg er pædagog og ansat i Odense Kommune, Specialbørnehaven Platanhaven, afdeling Fregatten.

Jeg var en af fem kollegaer, ergoterapeuter og pædagoger fra min arbejdsplads, der deltog i konferencen i Vingstedcenteret i marts måned. Der fandt lodtrækningen sted og derefter startede en hel del ansøgninger, blandt andet for at få tilladelse fra kommunen til at være med på konferencen. Da der kom positiv tilbagemelding, gav det frihed til at modtage gevinsten, men rejse, ophold og forplejning for egen regning. Så kunne jeg endelig, kort før sommerferien start, begynde at søge flybilletter og hotelophold. Det lykkedes, om end til en lidt anden pris end den jeg fandt i april måned.

Da jeg ikke tidligere har besøgt den pragtfulde by Barcelona, ankom jeg 3 dage før konferencens start. Det gav mig tid til at danne mig et overblik over byens indretning og kollektive trafik, at finde ud til stedet hvor konferencen blev afholdt og få styr på hvor lang transporttid der var til konferencestedet. Jeg hentede konferencematerialet dagen før og det var både godt og nødvendigt, hvis ikke jeg skulle bruge den første dag på at sætte mig ind i den tykke telefonbogslignende fortegnelse over udbud af foredrag. Det var godt nok en overvældende sag at sætte sig ind i. ”Heldigvis” var ca. halvdelen af udbudene på Spansk, så dem valgte jeg straks fra. Der var jo så rigeligt af andre muligheder. Hver aften blev det en slags hjemmearbejde at studere det store katalog og så håbe på at der var plads i foredragsrummet. Det var der bestemt ikke altid, da mange andre ofte også havde prioriteret lige som jeg. Så de fleste lærte vist hurtigt, at det var godt at have 1.-2. og 3. prioriteter. Der var virkelig rigtig mange spændende foredrag der foregik på engelsk og blev suppleret af små videoklip og kloge budskaber på computere der blev blæst op på bagvæggen.

Det jeg allerførst tænkte, når jeg var inde til et foredrag, var at vi var rigtig godt med på min arbejdsplads. Vi har en stor vidensbank om de forskellige alternative og supplerende kommunikations metoder og har indtil for nylig haft en stor, stærk, mangfoldig og tværfaglig Fynsordning, der bestod af både Ergo- og fysioterapeuter. De har sammen med os pædagoger været i stand til at uddanne sig og give viden videre til alle ansatte til kæmpe stor gavn for de mange børn der har brug for alternativ kommunikation. De har været gode igangsættere og brugt rigtig mange resurser på at udarbejde materiale til kommunikation på mange planer. Her i huset har vi nu haft 7 børn med talemaskinen Rolltalk. De erfaringer vi har fået, blandt andet med det nye tekniske udstyr, har vi også fået skrevet ned

til gavn for børn, forældre, fagpersonale og dem der modtager børnene efter børnehavealderen. Vi ved at det er en stor og vigtig opgave og det var netop noget af det, en hel del af de unge mennesker med alternative kommunikationshjælpemidler fortalte om i Barcelona. Jeg fik rigtig meget ud af at deltage i nogle af deres foredrag. Det var tankevækkende at ligegyldigt hvor i verden man kommer fra, er det nogle af de samme problemstillinger der fremhæves. Nogle flyttede fra et land til et andet for at få en bedre hjælp. Det oplever vi også og derudover er der flytninger i landet hvor tilbudene også er vidt forskellige. De unge fortalte også om manglende viden til at hjælpe dem med kommunikationen, især når de flyttede til et nyt miljø. Det var fantastisk dejligt at opleve kommunikationen imellem de unge med deres forskellige hjælpemidler og opleve deres nuancerede sproglige muligheder. Det var i det hele taget dejligt at få lov til at deltage i en konference med et indhold der omhandlede noget af det vigtigste i livet, at kunne kommunikere, og i dette tilfælde, med mange forskellige alternative hjælpemidler.

Tak for gevinsten.

SPROGET ER MINSPEAK OG AAC

Et projekt om sprogudvikling hos en gruppe af handicappede børn uden et funktionelt talesprog.

En gruppe af børn uden et funktionelt talesprog har fået mulighed for at kommunikere langt mere selvstændigt end tidligere vha det amerikansk udviklede kommunikationssystem: ”Minspeak”.

AF LEA BODZIOCH, talelærer/neurologopæd v/ Specialcenter Sigrid Undset

I august 2009 blev der på Specialcenter Sigrid Undset i Kalundborg sat et nyt projekt i gang. Det blev efter mange overvejelser besluttet at bruge ressourcer på at etablere en sprogklasse, hvor elever med behov for AAC (alternativ og støttet kommunikation) kunne tilbydes en målrettet AAC-støttet undervisning.

Der er siden blevet arbejdet meget intenst i sprogklassen og resultatet af projektet er da også bemærkelsesværdigt – ikke mindst på grund af implementeringen af Minspeak, som er den måde, hvorpå et kerneordforråd er indkodet på samtlige elevers talecomputere.

Børneskolen ved Specialcenter Sigrid Undset er en specialskole for elever med generelle indlæringsvanskeligheder med deraf følgende behov for vidtgående specialundervisning. Skolen har pt. 102 elever i folkeskoleafsnittet heraf 10 elever med massive ekspressive sproglige vanskeligheder, dvs. elever med behov for AAC.

Baggrund for projektet:

På Specialcenter Sigrid Undset har der, som på de fleste andre skoler, været tradition for at danne klasser på baggrund af alder. Målsætningen er og har hele tiden været at få skabt socialt velfungerende klasser, der kan bevares samlet på de følgende klassetrin, hvorved grundlaget for et stabilt, socialt og pædagogisk miljø bliver til.

Rettes blikket imidlertid mod den samlede elevgruppe, så er det et faktum, at ca. 90 % af eleverne har udviklet et funktionelt talesprog, og at ca. 10 % af eleverne har massive sprog-/tale- og kommunikationsvanskeligheder med deraf følgende behov for AAC. Dette svarer i gennemsnit til <1 i hver klasse.

På trods af mange forskellige kvalificerede tiltag som eksempelvis

- undervisning af elever med behov for AAC sammen med personale fra basisklasser i en sproggruppe 1 hel skoledag om ugen
- individuel sprog/taleundervisning af elever med behov for AAC (2 lektioner om ugen)
- etablering af sproglige netværk med deltagelse af forældre, pædagoger, lærere, ergoterapeut og talelærer

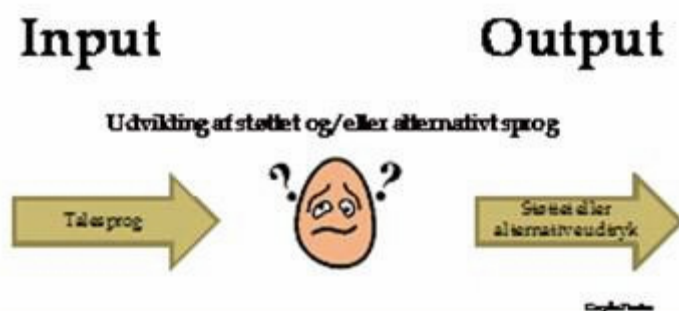
så lykkedes det i forhold til denne målgruppe ikke at få implementeret AAC på et tilstrækkeligt højt niveau og i et tilstrækkeligt omfang, dvs. undervisningen og kommunikationen i hverdagen var ikke i alle situationer og sammenhænge AAC-støttet.

Observationer i undervisningsmiljøet pegede på, at der for elever med et funktionelt talesprog eksisterede gode betingelser for sprogudvikling, idet de i løbet af dagen var omgivet af masser af godt talesprog – et forhold som af Gayle Porter (talepædagog, Australien) er blevet illustreret på følgende måde:

”Et barn med talesprog vil selvstændigt vælge de ord, som det ønsker at benytte, ud fra den imponerende brede vifte af ord, som det hører brugt i hverdagen” (Porter & Kirkland, 1995).

Men observationer i undervisningsmiljøet pegede også på, at der for elever med massive sprog-/tale- og kommunikationsvanskeligheder med deraf følgende behov for AAC eksisterede dårlige betingelser for sprogudvikling, idet de i alt for mange situationer primært var omgivet af talesprog:

”Et barn, der benytter AAC, vil selvstændigt udvælge de ord, det ønsker at benytte, ud fra det ordforråd, som andre mennesker har valgt at udgøre en model for, ligesom det selvstændigt vil vælge ud fra de symboler, andre mennesker har valgt at gøre tilgængelige for det” (Porter & Kirkland, 1995).

Konsekvensen af ovenstående og det, som helt konkret kunne observeres var, at eleverne med behov for AAC i stadig mindre grad trivedes socialt med deres klassekammerater. Det blev efterhånden meget tydeligt, at det for disse elever netop kun var muligt at anvende de kommunikative strategier, der i for lille og spinkelt omfang var blevet gjort tilgængelige for dem, og at omgivelserne kun kunne påvirkes af

netop de kommunikative strategier, som var blevet gjort tilgængelige for eleverne med behov for AAC. Der var således skabt en negativ spiral. Kommunikation er ikke at forglemme en gensidig størrelse og betydningen af kommunikation er umiskendelig:

- Kommunikation
- Sprogudvikling
- Kognitiv udvikling
- Social deltagelse
- Livskvalitet

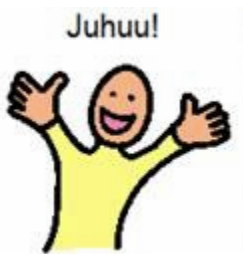
➤ Børn med udtalte kommunikationsvanskeligheder er i farezonen i forhold til alle niveauer

Ud fra ovenstående betragtninger var der således ikke længere tvivl om, at der på centeret var behov for en særlig indsats i forhold til denne specifikke elevgruppe.

Der var tydeligvis brug for at etablere nogle rammer, der i langt højere grad end tidligere kunne tilgodese behovet for:

- Implementering af AAC-strategier
- Uddannelse af kommunikationspartnere
- Mulighed for kommunikativ spejling
- Kommunikativt miljø
- Professionel støtte i hverdagen

Det blev derfor i samråd med ledelsen og Pædagogisk Råd besluttet at oprette en sprogklasse med 7 elever med behov for AAC. Projektet blev sat i gang ved skoleårets begyndelse i august 2009.

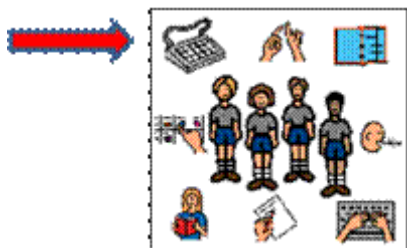
Sprogklassen:

Sprogklassen kom til at bestå dels af elever, der tidligere havde modtaget undervisning i andre klasser på skolen og dels af 2 skolebegyndere – i alt 7 elever. Aldersspredningen var stor (6-15 år), hvilket var det kompromis, der måtte indgås, for at kunne starte udviklingsprojektet op. (Timetallet for de yngste elever var følgende mindre end for de ældste).

Til sprogklassen var der udover lærere, pædagogmedhjælpere og ergoterapeuter tilknyttet meget høj grad af talepædagogisk bistand. Sidstnævnte fordi der var behov for, at såvel elever som pædagogisk personale modtog undervisning og vejledning i essensen og implementeringen af mange forskellige kommunikationssystemer – herunder Minspeak.

En af målsætningerne for arbejdet i sprogklassen var naturligvis, at al kommunikation og undervisning nu blev AAC-støttet, og at eleverne lærte mange forskellige kommunikationssystemer. Der blev således arbejdet med flere forskellige AAC-strategier herunder TTT (Tegn Til Tale), PSAS (PartnerStøttet Auditiv Scanning), PODD (Pragmatisk Organiseret Dynamiske Displays), støttet læsning og skrivning, talekontakter, talecomputer mv.

Det var og er af helt essentiel betydning, at eleverne i sprogklassen lærer at beherske en bred vifte af kommunikative strategier. Jo flere kommunikative strategier eleverne evner at gøre brug af, jo større er muligheden også for, at elevernes kommunikation med omgivelserne lykkes. Eleverne må bl.a. derfor præsenteres for mange forskellige kommunikationssystemer. Herigennem opnås, at eleverne i situationer og sammenhænge, hvor deres kommunikative handlinger enten bliver tolket forkert eller slet ikke forstået, får mulighed for let at kunne skifte fra et kommunikationssystem til et andet. Med dette i mente vil resten af denne artikel specifikt omhandle valget af talecomputer/high-tech-løsning, som skulle vise sig at blive en overordentlig stærk kommunikationsstrategi.

Valg af High-tech-løsning:

De fleste af eleverne havde inden etableringen af sprogklassen allerede erfaring med forskellige typer af talemaskiner. De 5 ældste elever, som tidligere havde modtaget undervisning i andre klasser på skolen, anvendte i begyndelsen talemaskiner uden dynamisk skærm (der var på det tidspunkt endnu ikke udviklet så mange med dynamisk skærm) – 3 havde således en AlphaTalker og 2 brugte en Macaw, som de lånte af skolen. Der blev i alle 5 tilfælde anvendt overlay (et stykke papir/en side med symboler, som lægges på talemaskinen, hvorefter symbolerne/ordene indtales) med 32 felter. Udvalget af ordforråd tog udgangspunkt i en metode kaldet ”scription” eller ”at skrive dialoger”. Metoden går kort fortalt ud på at skrive serier af udtalelser ned, som indgår i konversationen i en bestemt aktivitet (1 aktivitet pr. side - med 32 felter var der således 32 lag i talemaskinen og dermed mulighed for at lave 32 forskellige aktivitetssider).

I takt med den generelle udvikling af kommunikationshjælpemidler samt elevernes stigende behov for ordforråd og selvstændig adgang til dette gennemførtes i en periode en afprøvning af flere forskellige typer af talecomputere.

Valget faldt på ”SpringBoard”, og det blev i samarbejde med forældre besluttet at søge denne bevilliget til eleverne af følgende grunde:

- Dynamisk skærm (hurtig adgang til stort ordforråd)
- Tekstfelt (SpringBoard har et tekstfelt øverst på skærmen, hvilket bl.a. udgør en god støtte til udvikling af læse-/skrivefærdigheder)
- Transportabel (talecomputeren skal være nem for eleverne at transportere)
- Minspeak (SpringBoard leveres med et Minspeak Overlay med kerneordforråd, som man frit kan vælge at bruge. Men der er også mulighed for selv at opbygge overlays/sider samt overføre egne billeder).

Nu findes der selvsagt mange forskellige talecomputere i fornuftige størrelser og med dynamisk skærm på markedet. Det skal her understreges, at valget naturligt faldt på SpringBoard på grund af de sproglige og kommunikative udviklingsmuligheder, der ligger i at få adgang til et formaliseret sprog som Minspeak på en talecomputer.

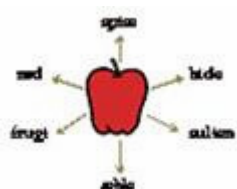
Siden 2003 og frem til projektstart i august 2009 har der således været gennemført en gradvis udskiftning af elevernes kommunikationshjælpemidler til SpringBoard.

De to yngste elever kom direkte fra specialbørnehave til skolestart i sprogklassen. Den ene elev havde tidligere anvendt en GoTalk (talemaskine uden dynamisk skærm). Begge elever havde op til sommerferien fået bevilliget en SpringBoard som personligt kommunikationshjælpemiddel.

Hvad er Minspeak?:

Minspeak er en enkel og effektiv måde at kode ordforrådet i en talecomputer på. Metoden gør brug af et lille afgrænset sæt af Minspeak-ikoner (simple og let genkendelige billeder) og udnytter vores naturlige evne til at associere ved at benytte en lille gruppe af billeder til at repræsentere et langt større antal af ord.

Som eksempel kan nævnes, at imens ordet: ”æble” kan bruges til at udtrykke idéen om netop et æble, så kan billedet eller ikonet af et æble lede vores tanker hen imod ikke bare ordet æble, men også begreberne ”spise”, ”bide”, ”sulten”, ”frugt”, ”rød”, det at sige ”tak for mad” etc. Afhængigt af hvordan ikonet af et æble kombineres med andre ikoner på minspeak-overlayet, er det muligt at nå frem til mange forskellige ord og betydninger:

Minspeakoverlay til 32 felter

Minspeakmetoden udnytter på denne måde systematisk de forskellige betydninger, der kan associeres med de enkelte billeder. Ikonerne er kodet til at skulle kombineres i 2- eller 3-tryks-sekvenser for at nå frem til alle de forskellige begreber, som ikonerne repræsenterer.

Minspeaksystemet bygger således på bestemte regler for, hvordan ordforrådet i talecomputeren organiseres og kodes. Brugeren af Minspeak lærer en forholdsvis lille gruppe af billeder at kende og lærer herefter reglerne for at kombinere ikonerne i korte sekvenser.

Ud fra erfaringer fra undervisningen i sprogklassen skal der her peges på følgende fordele ved Minspeak:

- Eleverne behøver kun at lære en lille gruppe af billeder.
- Placeringen af billeder på skærmen er konstant, og man behøver ikke at bladre og bladre for at finde specifikke ord (som det er tilfældet når eksempelvis metoden ”scription” anvendes).
- Der er tale om et formaliseret sprogligt system, hvilket gør det nemt og logisk at lære, også når nye ord tilføjes.
- Motorisk planlægning, simplificering og automatisering: Når en specifik motorisk færdighed, som eksempelvis det at bruge ikonsekvenserne i Minspeak, øves igen og igen, ses såvel simplificering (dvs. udeladelse af unødvendige bevægelser og dermed reducere af anstrengelse), som automatisering (dvs. evnen til at gøre noget uden at tænke over det). Disse automatiserede processer og færdigheder spiller en vigtig rolle i forhold til opmærksomhedens samlede kapacitet. Jo mere vi er i stand til at automatisere, jo mere af den begrænsede opmærksomhedskapacitet kan vi frigøre til andre vigtige formål, såsom at tænke over HVAD vi gerne vil sige, og hvilke ikoner, der skal trykkes på for at kunne sige det.

Erfaringen i sprogklassen er, at Minspeaksystemet bliver lettere og lettere at bruge efterhånden som eleverne bliver fortrolige med organiseringen og reglerne for kodningen af ordforrådet. Derudover har det vist sig at være et effektivt system til udvikling af selvstændig kommunikation ved at give adgang til et ”kerneordforråd”.

Hvad er et kerneordforråd ?

For at forstå hvordan Minspeak lægger op til selvstændig kommunikation ved at give adgang til et ”kerneordforråd”, er det vigtigt at være bekendt med, hvad et kerneordforråd er, og hvordan alle mennesker benytter det uanset alder og aktivitet:

”Et ”kerneordforråd” består i ethvert sprog af en forholdsvis lille gruppe af simple ord, der benyttes hyppigt og på tværs af alle kontekster” (Cross, Baker, Klotz&Badman, 1997).

Kerneordforrådet rummer alle dele af talesproget/alle ordklasser (substantiver(navneord), pronomener (stedord), verber (udsagnsord), adjektiver (tillægsord), adverbier (biord), præpositioner (forholdsord), konjunktioner (bindeord) samt interjektioner (udråbsord)), og er således et godt udgangspunkt for sprogundervisning og sproglig udvikling.

Ca. 80% af menneskers daglige kommunikation udgøres af et kerneordforråd, hvilket gælder lige fra små børn til ældre mennesker (”Banajee, 2003”, ”Marvin, Beukelman&Bilyeu, 1994”, ”Balandin&Iacono, 1999”, ”Stuart&Beukelman, 1997”). F.eks. viste Stuart og Beukelmans undersøgelse, at et kerneordforråd på 174 ord udgjorde 72% af ældre menneskers kommunikation på tværs af miljøer og emner, og at 250 ord udgjorde 78% af, hvad de sagde, selv når indkøbsture og telefonsamtaler blev regnet med.

En talecomputer med Minspeak forsyner således AAC-brugeren med en rig mængde af kerneord, baseret på og valgt ud fra studier af almindelig sprogudvikling, ordlister konstrueret ud fra ordbrug og ordbrugsfrekvens samt sprogundersøgelser i forhold til AAC-brugeres kommunikation. Ordforrådet kan bruges til at tale om et hvilket som helst emne, og manglende kerneord kan nemt tilføjes.

Selvstændig kommunikation med kerneordforråd:

I sprogklassen har undervisningen i Minspeak-systemet naturligt involveret en undervisningsplan, der tager udgangspunkt i aktivitetsbaseret læring. Det har været væsentligt at bevare et undervisningsmiljø, hvor en daglig rutine startende med ”morgensamling” efterfulgt af en række andre undervisningsaktiviteter gør sig gældende. Når der således dagligt gøres brug af den samme gruppe af kerneord i alle aktiviteter og naturlige sammenhænge, indbygges efterhånden naturligt den rutine og repetition, der gør det muligt for eleverne at lære samt selvstændigt anvende dette kerneordforråd.

En sådan tilgang står i direkte modsætning til den måde, der tidligere blev kodet ordforråd i elevernes talemaskiner på. Dengang blev det brugt at programmere specifikt og situationsafhængigt ordforråd henover adskillige sider. Dette var u hensigtsmæssigt af flere grunde:

- Tids- og ressourcekrævende for talelærere og lærere hele tiden at skulle kode ordforråd til specifikke aktiviteter, idet der hyppigt måtte tilføjes nye sider. Meget af dette ordforråd anvendtes kun midlertidigt i forbindelse med specifikke emner i årsplanen.
- I takt med at behovet for at antallet af aktivitetspecifikke sider blev større, blev overskueligheden af ordforrådet i talemaskinen stadigt mindre. Det blev generelt sværere og sværere for eleverne at finde frem til det ønskede ordforråd, jo flere sider talemaskinen kom til at indeholde, hvilket resulterede i mindre og mindre selvstændig kommunikation.

Men at kommunikere med kerneord har for personalet i sprogklassen krævet et bevidst skift af kommunikationsstrategi fra den refererende kommunikationsstrategi, som ofte involverer en overvægt af navneord, til den beskrivende kommunikationsstrategi, som i langt højere grad involverer alle de andre ordklasser (udsagnsord, tillægsord, stedord, biord, forholdsord, bindeord og udråbsord). Personalet i sprogklassen har undervejs ofte undret sig over, hvorfor de i kommunikationen med eleverne ofte kommer til at lægge op til en refererende kommunikationsstrategi, når undersøgelser af menneskers daglige kommunikation viser, at det i 78 % af tiden er et kerneordforråd på 250 ord, der tager udgangspunkt i en beskrivende kommunikationsstrategi, der naturligt gør sig gældende... Observationer i sprogklassen viser imidlertid tydeligt, at der ligger langt mere kommunikativ styrke, selvstændighed og muligheder i med ord at kunne beskrive hændelser, forhold, egne holdninger og følelser i og uden for en skoleverden, end der gør i at være nødsaget til at måtte referere til samme med et begrænset og ikke fyldstgørende ordforråd, som det desværre i al for høj grad var tilfældet for eleverne i sprogklassen, før de fik adgang til Minspeak-systemet.

Implementering af Minspeak i skolemiljøet

Elever og personale skulle alle lære et nyt ”fremmedsprog”. Sproget er stadigvæk dansk, men måden, hvorpå der nås frem til de ønskede ord, er anderledes. At lære et ”sprog” som Minspeak kan sammenlignes med måden, hvorpå vi lærer og har lært et hvilket som helst andet sprog. Sprog tilegnes gennem interaktion og altså ved at benytte det i naturlige situationer, naturlige sammenhænge og i et naturligt samspil med omgivelserne. På denne måde tilvejebringes naturligt muligheden for at arbejde med alle komponenter af den sproglige udvikling (fonologi, semantik, grammatik og pragmatik). Det blev således fra projektets opstart besluttet at benytte Minspeak på tværs af alle situationer og sammenhænge henover dagen.

Det var ligeledes vigtigt at få skabt et åbent læringsmiljø, hvor ikke bare elever, men også personale kunne føle sig trygge i forhold til at bede om støtte og hjælp til at finde frem til det relevante ordforråd på talecomputerne. ”Hvordan siger man...” var derfor et hyppigt stillet spørgsmål, som eleverne i sprogklassen efterhånden kunne være behjælpelige med at besvare.

En uforholdsmæssig styrke var det også, at alle 7 elever i sprogklassen benyttede samme formaliserede sprogkode, samme kommunikationssystem. Dette gav optimale vilkår for sprogundervisning, kommunikativ spejling og sprogudvikling. Det var og er naturligvis stadig meget vigtigt at være ”tro” mod Minspeak-systemet. Der har løbende været behov for at supplere med mere ordforråd, om det nu har været sig nye ord eller bare manglende bøjningsformer af allerede eksisterende ord. Såfremt styrken ved Minspeak skulle bevares, var det helt essentielt, at tilføjelse af mere ordforråd fulgte reglerne for, hvordan ordforrådet i Minspeak-systemet organiseres og kodes. Af samme årsag lå det overordnede ansvar for udbygning af ordforråd hos den tilknyttede talelærer. På den måde sikredes det samtidigt at alle elevernes talecomputere hele tiden indeholdt identisk kerneordforråd.

For at kunne implementere Minspeak-systemet i den daglige undervisning var der behov for professionel støtte. Der blev bl.a. derfor tilknyttet høj grad af talelærerbistand dels i form af undervisning i klassen (2 hele dage om ugen), hvilket gav mulighed for både det at undervise og det at være model for såvel elever som pædagogisk personale, og dels i form af vejledning (2 timer om ugen). Overordnet var det af stor betydning, at et af de højtstående mål for personalet, i forhold til hele tiden at være en dygtig kommunikationspartner og kommunikativ model for eleverne, blev nået. At nå en sådan målsætning involverede naturligt hele tiden at benytte elevernes talecomputere under samtale, men også at opmuntre eleverne til i relevante sammenhænge at bruge hinandens. Sprogklassen oplevede samtidig også det privilegium at have en Smartboard til deres rådighed. Dette gav mulighed for at have Minspeak-systemet kørende på denne store interaktive skærm som en ekstra talecomputer i stort format.

Evaluerings af sprogklasseprojektet 2009/2010

Sproget blev Minspeak (og AAC) for både elever og personale.

Der blev arbejdet meget intensivt i sprogklassen, og resultatet blev da som tidligere nævnt også bemærkelsesværdigt.

Personale tilknyttet sprogklassen indgik i et slags internt videreuddannelsesforløb og endte med at blive særdeles velkvalificerede i forhold til at kunne støtte den specialundervisning, som de i forvejen beherskede, med en bred vifte af AAC-strategier herunder ”Minspeak”, som skulle vise sig at blive den foretrukne og mest selvstændige kommunikationsstrategi.

Ligeledes har det været intet mindre end fantastisk at følge den sproglige udvikling hos eleverne, der nu tog fart og i forlængelse heraf også den kognitive, sociale og følelsesmæssige.

At eleverne i sprogklassen udviklede deres sprog og personlighed markant, var ikke kun noget, der kunne opleves på centeret. Som en forælder til en pige på 7 år i sprogklassen i et interview udtrykker det, så er hendes datter nu i stand til at nuancere det, hun vil sige meget mere end tidligere, hun har mulighed for at komme hurtigt til ordet, og hun er på eget initiativ og egne præmisser i stand til at komme med input til samtale og kommunikation i familien. Resultatet af sådanne kommunikative kompetencer er tydeligvis en oplevelse af, at hendes datter rykkede fra at være ”sådan lidt babyagtig” til at være en pige på 7 år – meget mere moden, meget mere fremme, meget mere ”jeg vil også gerne deltage i det her, fordi jeg kan”.

Generelle observationer viser, at elevernes ordforråd, deres selvstændige kommunikation og hele den måde de kommunikerer og er i dialog med omverdenen på er blevet mærkbart forbedret.

Alt i alt er projektet endt med at blive så stor en succes, at ledelsen i indeværende skoleår prioriterede at finde ressourcerne til at kunne etablere ikke bare en men to sprogklasser med en mere passende aldersspredning.

Der er således nu skabt nogle rammer på skolen, der giver optimale betingelser for, at eleverne i de to sprogklasser kan udvikle deres potentiale for at opnå et så højt niveau af selvstændig kommunikation som muligt – med andre ord: Projektet fortætter med samme intensitet og samme målsætning.

Oprettelse af kurser i Minspeak

Det var ved projektstart et bevidst valg at sætte alle sejl ind i forhold til først at få implementeret Minspeak 100% i skolemiljøet. I begyndelsen af indeværende skoleår var tiden så kommet til at sætte ind med mere specifik uddannelse af forældre. Det er naturligvis helt essentielt, at også forældre lærer at beherske det formaliserede sprog Minspeak, således at deres børn også hjemme dagligt støttes i at udvikle deres muligheder for at kunne kommunikere selvstændigt. Der blev derfor gennemført en kursusrække for forældre i brugen af Minspeak, hvilket omfattede 4 kursusafsnit, hvoraf de første 3 omhandlede brugen af ordforråd (vi skulle lære ”Minspeak”) og den sidste omhandlede den mere tekniske del (hvad kan talecomputeren og hvordan håndteres den). Kurset var en succes, og der er allerede efterspørgsel blandt forældrene på en fortsættelse...

Tilbage står endnu at gennemføre et personalekursus i Minspeak for Centerets fritidshjem, men planen er, at et sådant gennemføres i 2011.

Rom blev ikke bygget på en dag, og det tager også tid at gennemføre nye tiltag og projekter.

Videre med Minspeak

Elever og personale i sprogklassen har nu ”snakket Minspeak” i 1½ år.

Kerneordforrådet i Minspeak bruges med stor succes til at tale om alle emner og situationer henover dagen, og der suppleres, som det altid har været tilfældet, med mere specifikt ordforråd ved hjælp af andre AAC-systemer.

Ordforrådet i Minspeak-systemet til 32 felter er blevet udbygget en del (efter gældende regler), hvilket der meget hurtigt viste sig at være et behov for.

Arbejdet med Minspeak og AAC fortsætter, og der ses i øvrigt med positiv forventning frem til, at det danske Minspeak-system til 84 felter bliver færdigt i løbet af 2011, og at en sådan talecomputer (Vantage Lite) med et mere grammatisk færdigt kerneordforråd dermed også bliver tilgængelig på markedet i Danmark.

Et sådan udvidet Minspeak-system vil uden tvivl kunne øge de sproglige og kommunikative muligheder yderligere og således være en reel ansøgningsmulighed for flere af eleverne i sprogklasserne.

Fra bestyrelsen

I perioden fra sidste blad til i dag har bestyrelsen afholdt nogle Skype møder samt et heldagsmøde i Odense. Vi har drøftet faste punkter på dagsordenen såsom økonomi, sidste nyt, hjemmesiden, nyhedsbrev, mv. herudover tales om den årlige konference – konferencegruppen, som sideløbende lægger store kræfter i planlægning og udførelse, beretter og hele bestyrelsen bliver opdateret. Vi holdes ajour vedrørende det Internationale ISAAC, udveksler kendskab til lokale tiltag ligesom bestyrelsens opgavebeskrivelser er et emne vi er godt i gang med.

Hold øje med hjemmesiderne og find spændende kurser på fx Isaac.dk, Isaac.no, tavsgruppen.dk, hmi.dk, podd.dk og vikom.dk

ISAAC-konferencen 2011

21. - 22. marts på Vingstedcentret.

Deltag på generalforsamlingen!
Husk markedspladsen!
Vi ses!

FOREDRAGSHOLDER, SÅ ER JEG MÅSKE LIGE SAGEN.

ETIK, SELVSTÆNDIGHED, KOMMUNIKATION OG SPARRING

Er det etisk, hvis et personale vækker beboerne ved, at tænde 4 x 60 watts pærer, eller er det i orden, at overse en person uden et verbalt sprogs signaler, fordi man har travlt?

Selvfølgelig er det ikke i orden, men hvorfor sker det så hver dag? Er travlhed hele grunden. Hvor lang tid tager det egentlig at skifte nogle 60 watts pærer ud med 40 watt, eller at sige godmorgen? En pædagog der ikke ser de signaler hos personer uden et verbalt sprog, bør ikke være pædagog.

Du kender måske nogle af disse problemstillinger, som jeg har sat lidt på spidsen. Sommetider kan det løsne op for problemerne at få én at spare med, hvilke jeg måske kan hjælpe med. Jeg er spastiker og er uden et verbalt sprog, hvorfor jeg har følt mange af disse problemstillinger på egen krop.

Hvem er jeg:

Jeg har fulgt uddannelsen til pædagog. Derudover har jeg været på kurser omhandlende kommunikation, ligesom jeg sidder i ISAAC-DK S bestyrelse. Jeg er også tilknyttet Vikom, videnscenter for børn og unge med multiple funktionsnedsættelser, som konsulent. Det har givet mig erfaring og en viden, som jeg gerne vil dele ud af. Både du/I og jeg kan lære noget af, at vi mødes og debatterer på baggrund af et oplæg fra mig. Få tilsendt min brochure og et uforpligtigende tilbud.

Venlig hilsen
Frank Dalhoff
Bistrupvej 105 B2
3460 Birkerød
tlf.: 4581 3984 eller
E-mail: frank.dalhoff@c.dk